

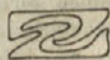

Uredništvo:

Kočevje št. 58.

Upravništvo:

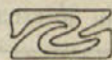
Kočevje št. 18.

Radikal

Gospodarski, politični in kulturni organ.

Izhaja vsako drugo soboto zjutraj.

Naročnina:

za celo leto Din. 15,
sicer sorazmerno.

Inserate:

cela stran Din. 600,
sicer dogovorno.

Zakon političnega, gospodarskega in socialnega razvoja.

Ogromna večina držav in ljudstev ima zahvaliti svoj početek, razvoj in razmah podjetnemu in pogumnemu posamezniku ali maloštevilni skupini posameznikov. Ta je spraval skupaj dobro disciplinirano podjetno četo pogumnih ljudi, ki niso imeli ničesar izgubiti, pridobiti pa vse, in ti so z ognjem in mečem podvrgli večja ali manjša ozemlja s poseljenim prebivalstvom vred, ga razdelili med seboj v razmerju svojih šarž, pri čemur je najvišji komandant postal kralj. Tako nastala je država, ki jo je vladala tanka, toda med seboj nasproti podjarmljenemu ljudstvu solidarna plast vladajočih: aristokracija z dednim ali voljenim (Poljska) kraljem na čelu. Varjagi v Rusiji, Madžari na Ogrskem, Bolgari na Bolgarskem ali plemstvo v vseh evropskih deželah vstevši Anglijo (Sasi), Francijo (Franki), Španijo (Vandali in Goti), Italijo (Langobardi), Prusijo (vojaški osvojevalci, pustolovci itd.) so nam klasičen vzgled postanka evropskih držav.

Po vojnem pravu je pripadla zemlja osvojevačem, doslej svobodno prebivalstvo pa je postalo le najemnik odslej ne več svoje zemlje; nastali so s tem tlačani in grajščaki, ki so bili zopet odvisni od svojih višjih gospodarjev, ki so jim dali zemljo v uživanje do preklica proti vršitvi vojaške službe na poziv, katero razmerje se je imenovalo „fevd“. Na čelu vseh teh razmerij je stal voljeni ali dedni kralj. Tako organizirana država se je imenovala fevdalna država.

V dednih fevdalnih monarhijah je umel kralj s pomočjo najetega vojaštva, ki je zmanjševalo dolžnosti in s tem tudi pra-

vice in moč grajščakov, združiti polagoma vse večje pravice in državno moč v svoji roki. Sklicanje in zasedanje podeželnih magnatov je dobilo polagoma le posve-tovalni značaj, ki ga je kralj lahko poslušal ali pa tudi ne. Njegova volja je bila obenem najvišji zakon. Kdor se je protivil, je s pomočjo najemnikov izginil. Tako nastane iz fevdalne absolutna monarhija.

Ker so se kralju magnati po deželi upirali in hoteli obdržati pri upravi države soodločujočo besedo, je bilo v interesu kralja, da je te magnate tudi gospodarsko oslabil. To je zamogel najlepše storiti s pomočjo tlačanov; pokazal mu je, da je bila zemlja kmetova in le po sili ugrabljena in da pripada njemu. V svrhu izpeljave je sledila zemljiška odveza. Ta je dala kmetu zemljo, istočasno pa ga obvezala mesto magnata na vojaško službo; svojo zemljo naj vsakdo sam brani, je bila parola. In množice so si razdelile zemljo in prevzele vojaške in državne dolžnosti v isti vrsti in sorazmerno z magnatom, ki je bil s tem potisnjen v kot.

Razvoj politične moči je šel torej od več do enega; istočasno se je izvršil gospodarski razvoj v nasprotni smeri: od večih k masi.

Toda politika je gospodarstvo in gospodarstvo je moč. S tem, da so dobile mase v roko zemljo, so dobile v roko tudi važno moč. Posest zemlje daje človeku zavest, da je nekje doma, dom pa samozavest, da je na svojem domu le on sam gospodar. Ta samozavest se je stopnjevala z dejstvom, da v skupno državno celoto združena domovja, domovina, on brani z lastnim telesom in življenjem. In iz samozavesti domovine in iz spoznanja, da zavisi njen obstoj in procvit od njegove fizične in finančne moči, se je rodilo nadaljno spoznanje: domovina sem jaz.

To je morda največje spoznanje, odkar jo čmerikavo krščanstvo pregnalo jasno in vedro naziranje staroveškega moža o svetu in življenju. Vendar nastop krščanstva ni bil brez pomena: epikurejsko naziranje predkrščanskega človeka je krščanstvo oplodilo in obogatilo z dragoceno pridobitvijo: z idejo enakosti in bratstva vseh ljudi. Čeprav šele čez skoro dvatisoč let.

In tako je naravno vzklikala iz teh idej demokracija: popolna enakost pred državo. In ko se je to vsaj na papirju doseglo, je iz enakosti in bratstva sledil nujno vzporeden pokret: enakost vseh ljudi tudi na gospodarskem polju, to je socialna demokracija in številne druge socialne stranke. Te polagajo pred vsem težišče na enakost razdeljevanja dobrin med vse ljudi, pozabljajo pa pri tem na drugo morda še važnejšo stran: na enakost produciranja teh dobrin. To je usodna pomanjkljivost vseh socialnih strank. Toda kjer so prišle na državno krmilo, so dokazale, da tudi edinemu svojemu cilju, enakemu razdeljenju niso kos (Rusija!) in da o rednem produciranju nimajo niti pojma (enajsti kongres ruskih sovjetov, lakota 37 milijonov v Rusiji.)

Navzlic temu je razvojna tendenca jasna: gospodarski razvoj mas potegne za seboj tudi politično moč mas ter skuša uveljaviti politično in gospodarsko enakost.

In gledajoč na dosedaj uveljaljene eksperimente raznih socialističnih držav in skupin, lahko mirne duše izjavimo: poskus gospodarske enakosti se ni obnesel. In gledajoč na izkustva in socialno zakonodajo demokratičnih držav moramo konstatirati: razvoj gospodarske pravičnosti ima bodočnost.

„Hudi grad“.

(Pripovedka z Gorenjskega.)

Oj to je zavladovalo veselje, kadar so se pričele počitnice, ter da smo se lahko odpeljali na voze na deželo. K stari babici, je vriskalo takrat srečno otroško srce. Tako smo jo ljubili vsi. Tudi ona sama nam je vračala to ljubezen, solze sreče so ji prišle v oči, ko so stopili v njeno sobo. O zlata otroška leta! Polna veselja, polna prostosti in sreče. Kaj šele potem, kadar smo stopali z babico po zelenih travnikih, ko smo se čutile proste, ter nam ni bilo treba več sedeti v tesnih klopih šolske sobe. Sreča je bila polna. Babica nas je ljubila, ljubeče so nas gledale njene modre oči, vela skoro otroška roka pa nas je ljubeznivo božala po licih. Kadar smo bile posebno pridne, takrat nas je peljala na lep senčnat prostor, se vsedla ter nam pričela pripovedovati lepe bajne pravljice. Takrat sem zadrževala lastno sapo, ker bala sem se, da jo morda z di-

hanjem zmotim v pripovedovanju, oči pa so mi visele s sveto ljubeznijo na njenem obrazu. Kako sem vendar ljubila ta obraz, te mile poteze, te krasne modre oči. Hrepenenje se je vzbudilo v mojih prsih, da bi mi Bog izpolnil edino veliko željo, da mi ostane moja babica vedno pri življenju. Nisem si smela misliti, kaj bode, če mi umrje to ljubljeno bitje . . .

Spominjam se še natančno, bil je viharen poletni večer. Ostati smo morali doma v sobi. Postajalo je vedno bolj in bolj temno, temne sence so se pošastno plazile po zastorih, zunaj pa je razsajal vihar, ognjene kače so se lovile po nebu, v daljavi pa se slišal grom, strašen, obetajoč grozo . . . Trepetaje sem se stisnila k babici, ovila roke okoli vratu in molila z njo. Strah me je postalo, kajti temno je bilo v sobi. Prosila sem babico vsled tega, naj prižge svetilko. Pa potolažila me je, naj ne trepečem, naj se ne bojim, da je ona pri meni, luči pa ni prižgala, ker ljubila je skrivnosten mrak. Postalo mi je tesno pri srcu, pri vsakem blisku, vsakem gromu

sem se krepkeje oklenila babice. Takrat pa je začela pripovedovati pravljico, pravljico temne preteklosti, polno grozote za mojo mlado dušo. Pripovedovati pa je znala in še kako. Mehak je bil njen glas, znala je vpletati med dogodke ves čut, vso grozoto, ki drže mlado srce v svojih sponah.

Začela je praviti:

„Poznaš li one temne razvaline v bližini mesta R . . . ? Tam se je nahajala na hribu med temnimi vitkimi jelkami pred sto in sto leti krasen grad. Na tem gradu pa je prebival graščak, neusmiljenega, trdega srca, Pokvarjena je bila njegova duša. Imel pa je hčerko, katero je ljubil nad vse na svetu. Podložniki so trepetali pred njim, ker ni poznal usmiljenja. Vsak njih pregrešek pa je kaznoval s temno težko ječo, ali pa celo s smrtjo. Kdor je bil tako nesrečen, da mu je prišel v roke, da je padel v temnico, zapisan je bil strašni usodi, ki je groznejša od smrti, zapisan je bil pogubonosni lakoti. Tako je lahko umiral dokler ni poslal usmiljeni Bog svojega odposlanca, angela smrti, da mu je

Politična, gospodarska in socialna razvojna črta človeštva gre torej polagoma toda sigurno od večih do vseh. Enakost je le virtuelna, to je, ona pripušča možnost, da si posameznik od celote s svojo pridnostjo, talentom in srečo pretvori to možnost enakosti v resnično enakost v okvirju interesa celote. S.

† Paul Dechanel.

Dne 28. aprila t. l. je zatisnil oči eden največjih francoskih državnikov in velik prijatelj Slovanov v obče in nas Jugoslovenov še posebej, bivši predsednik francoske republike Paul Dechanel.

Paul Dechanel se je rodil dne 13. februarja 1856 v Bruslju v Belgiji, kamor je pribežal njegov oče, profesor prava Emil Dechanel, pred Napoleonom III. Emil Dechanel je bil namreč odločen republikanec, svobodomislec in znani junak pariških barikad iz leta 1848, ko so pognali zadnjega Bourbonca, „meščanskega kralja“ Filipa iz prestola in Pariza ter na revolucijonarnih barikadah oklicali republiko svobodne Francije. Mladi Emil je z mečem, puško in peresom deloval za svoj ideal ter izdal l. 1850 znano knjigo „Catholicisme et socialisme“, ki je seveda prišla takoj na indeks in vzdignila precej prahu. Ker pa je Napoleon III. baš na katoliško cerkev polagal vse svoje upe ter se baš z njeno pomočjo prerival in konečno po diplomatičnih ovinkih od predsednika republike, dosmrtnega predsednika in konečno do naslova cesar za se in svoje potomce tudi srečno preril do francoskega prestola in sicer kot izrazit nosilec konservativnih nazorov, ki ni delal dosti komedij z revolucijonarnimi elementi, ni preostajalo Emilu Dechanelu drugega kot da jo je pobrisal pravočasno čez mejo in sicer v Bruselj, kjer je kot profesor pravde in socialni pisatelj čakal boljših časov za se in svoje ideje. Tu se je tudi poročil in iz zakona s takim očetom je vzklik mladi Paul Dechanel, rojen kot rečeno leta 1856 v Bruslju.

Tudi mladi Paul Dechanel se je posvetil pravnim študijam ter je prebil svojo mladost po padcu Napoleona (vsled nesrečne nemško-francoske vojne 1870) v Parizu kot njegov oče. Vstopil je potem v državno upravno službo ter bil podprefekt v več upravnih okrožjih ali kot bi mi rekli, v oblastih. Leta 1885 je pa kandidiral ter bil izvoljen za poslanca. Od tega časa se je posvetil samo politiki. S svojim elegantnim nastopom, zdravim razumom ter velikopotezno koncepcijo je bil naskoro v prvih vrstah parlamentarcev ter postal l. 1898 predsednik parlamenta. Leta 1899 je postal član francoske akademije, 1915 predsednik senata, l. 1920 pa predsednik republike ter je torej dosegel največjo čast, ki jo Francos sploh more doseči.

Paul Dechanel je bil tip gladkega, elegantnega diplomatičnega politika, ki izravnuje nasprotstva s kompromisi, ne zamernajoč se na nobeno stran ter združuje na ta način nasprotne elemente, ki bi sicer za-

vsaj ta z usmiljeno roko zatisnil trudne oči k večnemu spanju.

Kolikokrat se je slišalo kmetje pozno v noč vriskanje z gradu in trepetajoč so se pokrižali ljudje, ker vedeli so, da se tam gori zopet popiva, da se raja, da se norčuje iz boga in ljudi.

Živel pa je v vasi star častitljiv starček, ki je že dostikrat opomnil krutega graščaka, naj se poboljša, da ga ne zadene božja kazen. Graščak pa se je krohotal na vse grlo in z biči dal izgnati starega moža iz gradu. Šel je starček toda preteče je dvignil ter zaklical: „Pride čas sodbe, pride pa tudi čas pogube za Te!“ Grozeč je bil njegov pogled in nehot se je umaknil graščak.

Bila je viharna temna noč, ko so se pijane tolpe graščakove vračale z lova, krohotajoč se surovo, da so trepetali kmetje v svojih domovih. Zaslíšal se je sredi grozne temne noči presunljiv krik. Kaj je bilo to? Planili so ljudje iz svojih hiš, trepetajoč so obstali. Graščak je dobil novo žrtev, katero je pijana tolpa neusmiljeno pretepala in gnala v grad. Uboga žrtev, star kmet, pa je prosil

stonj tratili svojo energijo v brezplodnem medsebojnem boju, v plodno delavno tvorno celoto. S tem svojim delovanjem je postal naraven in resen konkurent silni politični energiji in osebnosti, politično in osebno dosti starejši od njega, znanemu „tigru“ Clemenceau-u, zmagovalcu v svetovni vojni in tvorcu svetovnih mirovnih pogodb. Klemansó je tip silne politične individualnosti, ki s svojo osebo, inteligenco, prepričevalnostjo in stvarnostjo pridobi zaupanje in sodelavce za svoje cilje, ki jih uresničuje z železno doslednostjo in če treba tudi z železno roko. In na parlamentarnih tleh sta trčila oba politika skupaj; zdelo se je, da je Francija za oba premajhna. Umakniti se ni hotel ne eden ne drugi. Naskoro je prišlo do osebnih diferenc; s pištolami v roki sta si stopila nasprotnika v boulognskem gozdu nasproti, da bi tako usoda odločila, kdo od njiju naj vodi Francijo. Toda stari tiger, sicer izboren strelec, je zgrešil; tudi Dechanel ni zadel. Na to sta se formalno pobotala, toda nasprotje, ki je izviralo iz dveh hrepkih različnih osebnosti in dveh različnih metod, je ostalo.

To se je zlasti podrezalo po dokončani svetovni vojni, ki jo je faktično vodil „tiger“ z železno roko, disciplino in doslednostjo ter konečno vrgel Nemčijo in njenega cesarja. Mirovne pogodbe so zasigurale Franciji vodilno mesto na svetu, nasprotniki pa so bili pohojeni. Ta največji triumf Francije je bil življensko delo Klemansoja in obenem tudi krona njegovega političnega delovanja. Ker se je med tem izpraznilo mesto predsednika francoske republike, je bilo čisto naravno, da to mesto zasede oni, ki je Francijo vodil ter ji pomogel do takih uspehov in veličine. Tiger, ki je imel dober nos, se je le težko udal prigovarjanjem svojih prijateljev ter je konečno privolil v kandidaturo. Toda pri poskusnem glasovanju za predsednika se je pojavil — Dechanel kot protikandidat in dobil je — nad tri četrte glasov. Tisti trenutek je bil Klemanso politični mrtvec, mož, ki je toliko storil in osebno žrtvoval, pa tudi dosegel za Francijo. Je pač bridko osebno izkusil, da je politika najbolj nevhvaležna reč na svetu. In predsednik francoske republike je postal — Paul Dechanel, sin Emila Dechanela, ter požel po besedah tigrovih prijateljev to, kar je tiger vsejal. Proti tigru je bil pač stvarni položaj in duh časa; železna roka je v kritičnih časih storila svojo dolžnost in Francija je zopet rabila — gladkega prebrisanega diplomata. Toda tudi Dechanelu ni bila usoda mila; po par mesecih predsedovanja se mu je omračil duh in Francija je morala voliti zopet novega predsednika. In sedaj ga je rešila smrt; to je usoda politika.

Iz Radikal. Stranke.

Strankin šef gospod ministerski predsednik Nikola Pašić se je koncem aprila z avtomobilom ponesrečil. Nezgoda je bila lahkega značaja. Kot čujemo, je gospod ministerski predsednik že toliko okrevaj, da vrši svoje posle nemotno dalje. Naj bi nam ostal ohranjen še mnogo let!

usmiljenja, a odgovor mu je bil smeh in udarci z bičem. Takrat pa se je pojavil na vasi častitljiv starček, vzdignil pretečo svojo roko in zaklical: „Proklet bodi na veke kruti trinog! Razpade naj tvoj grad, tvoje nedolžno dete pa naj nosi s teboj vred pečat prokletstva! Naj trpi ono za tvoje grehe in dela pokoro!“

Ostrmelo je vse, graščak pa je v silni jezi zagnal se v starčka in ga pobil na tla. V tem trenutku pa je pošasten blisk razjasnil temno okolico, zaslíšal se je grom, tresk in uničen je bil grad, izginile so tolpe lovcev v beg, proti gradu pa je bliskovito šinila temna kača, ki se je sikaje zarila med razvaline. Tudi graščakovo nedolžno hčerko zadela je ista usoda in danes čakata oba rešitve, da ju reši kedo tega prokletstva...

Od takrat so nadedli kmetje temu gradu ime: „Hudi grad“.

Umolknila je babica, jaz pa sem v otroški domišljiji preživela vso to grozoto in v svitu bliskov videla kakor da leze proti meni grda mastna kača, ki sikaje prosi rešitve.

Tonca.

Okrajna konferenca Radikalne Stranke se vrši jutri 7. maja ob pol 10. uri dopoldne v prostorih Okrajnega tajništva v Kočevju. Predlagani dnevni red je bil objavljen že v zadnji številki. Predsedniki naj se pripravijo na precizno poročanje zlasti glede števil. Na svidenje.

Politični pregled.

Vsa svetovna politika

je momentano koncentrirana v Genovi, kjer išče 34 držav sveta, torej ves civilizirani svet, izhoda iz težkega gospodarskega položaja sveta. To izhodišče naj bi bilo seveda tako, da bi zadovoljilo vsaj delno vse narode sveta ter položilo temelj boljši prihodnosti. To je pa težka naloga. Cel svet si je edin v tem, da je Nemec začel vojno iz namena, da bi si podvrigel Evropo s kolonijami ter je Nemec torej tisti, ki ima provzročeno škodo tudi povrniti, torej na morju potopljeno ladjo z ladjo, na suhem pa drevo za drevo, fabriko za fabriko, uničeno vas za vasjo, mesto za mestom, a za ubito življenje plačati svojcem in invalidom primerno odškodnino, konečno tudi vse napore in odhod na zaslužku. Mirovna pogodba z Nemčijo povračilo vseh teh škod Nemčiji ne nalaga, ampak le obnovo po vojni upostošenih krajev v Belgiji in Franciji ter plačila za francoske in belgijske invalide. Isto glede Italije, Srbije, Romunije in Anglije. Angleži so si za svoje od Nemcev potopljene ladje vzeli enostavno nemške. Vse druge vojne stroške in škodo pa mora vsaka država sama nositi. (Odtod sedaj računi antante vladi v Beogradu za med vojno ji dobavljeno municijo, vojaško obleko, hrano itd. Po načelih prava o povračilu provzročene škode bi to morala plačati Nemčija, ker je ona škodo provzročila, toda mirovne pogodbe jo od tega povračila opuščajo. Op. ur.) Povračilo, ki ga ima dati Nemčija gornjim državam za obnovo in invalide znaša v celoti 132 tisoč milijonov zlatih frankov, ali ker se v romanskih deželah en tisoč milijonov imenuje milijarda, 132 milijard zlatih frankov ali nad 66 milijard starih avstrijskih goldinarjev.

Ako se pomisli, da je Prusija leta 1870. naložila Franciji za polletno bojevanje pet milijard odškodnine, da je takrat pet milijard v zlatu pomenilo najmanje trikrat toliko kot danes, nadalje da je bil to le kratek boj le dveh držav z jako enostavnimi sredstvi, v svetovni vojni pa je vsled napada Nemčije moralo obstati gospodarstvo celega sveta ter delati skozi štiri leta, da se nemški napad odbije, pri čemur je bilo provzročene svetu na tisoče in tisoče milijard škode, se mora gornje plačilo po 132 milijard imenovati naravnost malenkostno. Malenkostno tembolj, ker je Nemčija brez ozira na silno svoje industrijsko bogastvo vrednosti kakih 50 milijard naropala samo po starih poljskih, rumunskih, francoskih in belgijskih gradovih in tvornicah ter vse vzjela v Nemčijo. Iz Rusije so vozili Nemci z avstrijskim premogom še celo — prst, navadno, toda rodovitno zemljo, po cele vlake v Nemčijo!

Toda Nemčija ne mara niti tega plačati Zvijza se na vse mogoče načine, dela trike po borzah, uničuje svojo lastno valuto ter sabotira plačila ubogih par sto milijonov, ki zapadajo, ona Nemčija, ki je za vojno v par minutah dovoljevala desetke zlatih milijard. Za Francijo, ki je vse svoje premoženje zastavila v svojo zmago ter na njo sloneče povračilo, je plačilo Nemčije vprašanje blagostanja ali — revščine. Torej življensko vprašanje takorekoč. To Nemčija ve in zato še bolj zavlečuje — naj bo zmagovalka izčrpana, a ona, premaganka, bogata! Poleg tega hrani Nemčija svoj kapital tudi za — Rusijo, v kateri vidi izborna svojo molzno kravo. Ni dvoma, da Nemčija plačilo zmore brez večjih pretresljajev.

Toda Nemčiji v prilog so neurejene razmere na Ruskem, novost držav Sredne in Jugovzhodnje Evrope ter nezadovoljnost celega sveta kot psihopatični povojni pojav, zlasti delavstva v vseh industrijalnih državah, predvsem v Angliji. Njen interes je, da se razmere še ne uredijo, ker zamore pri tem le profitirati. V tem oziru gredo njeni interesi vzporedno z ruskimi boljševiki, katerih glavna moč je strah ostalih držav pred njihovim podzemnim delom, ki ga vrše po celem svetu. Interes zmagojučih držav, torej antante, je pa mir, ureditev vzpostavljenja miru,

ki jim ni v škodo in s tem vsaj delno povračilo vojne škode.

V tem cilju se cela antanta strinja. Ne strinjajo se pa zmagujoče države med seboj, kako naj se to doseže, torej v metodi. Anglija, ki se trese za svoje ogromne dominijone, obsegajoče eno četrtino površine zemlje in ki ima doma okrog 3 milijone brezposelnih industrijskih delavcev z rodbinami, meni, da bi se z razgovorom in koncesijami ter protikoncesijami, magari tudi Nemcem in boljšeševikom nasproti, zamogel ustvariti položaj, ki bi zasigural mirni gospodarski in politični razvoj sveta, posebno, ako bi od takega aranžmaja vsi skupaj lepo zaslužili, po načelu, da dobre kupčije vstvarjajo tudi dobra prijateljstva. V ta namen je Anglija aranžirala genovsko konferenco. Francija pa, ki se ima boriti vsled neplačevanja Nemčije z milijardnimi primanjkljaji v državnem proračunu, pa meni, da volk dlako menja, značaja pa ne in da bi bil angleški načrt le dobrodošla prilika za Nemce, da si zopet opomorejo, zavlačujejo plačila potem pod krinko prijateljstva, a v ugodnem trenutku da zopet naskočijo Francijo in se maščujejo nad svojim svetovnim porazom in blamažo. Pri tem so naredili Francozi, prisiljeni pač po tradicijah in sili okoliščin težko napako: niso si znali pridobiti Rusije, pač pa so jo odbili ter jo hoteli še bolj ponižati. To priliko je porabil Nemeč ter ponudil roko Rusiji v skupno pomoč; nastala je rusko-nemška pogodba, o kateri ne more biti dvoma, da gre na račun Francije. Francija položaj pravilno umeva; preti, da pohodi Nemčijo ter jo stare v prah, ker ve, da bi jo sicer uničili v doglednem času Nemci z ogromnimi masami iz vzhoda.

To je danes Genova. Položaj se še ni izpremenil; upamo, da zmaga zdrav kompromis angleško-francoskega načrta, ki naj dodeli človeštvu že enkrat mir, red, stabilnost in plodonosno delo.

V zunanji politiki

pogajanja z Italijo radi izvedbe rapalske pogodbe ter naraščanje pomena Male antante vsled rusko-nemške pogodbe. V rapalski pogodbi zna imeti zadnjo besedo Zveza Narodov, ker bi Italija še to rada odščipnila, kar nam je pustila.

V notranji politiki

je podpisal ministrski svet kot izvrševatelj kraljeve oblasti vsled odsotnosti kralja zakon o upravnih razdelitvi države. Ta bo razdeljena na 33 deželice ali oblastnij, od katerih nobena ne sme imeti nad 800.000 prebivalstva. Oblastnije spadajo na sreze, ki jih tvorijo v Sloveniji okrajna glavarstva, ta se pa razdele na občine. Obenem je bil podpisan zakon o samoupravi, katere podlago tvori občina. Na 1500 prebivalcev izberejo občinski očetje po enega odposlanca v srezko samoupravno skupščino, ki zboruje vsako leto aprila in oktobra do 15 dnij ter upravlja skupne potrebe okraja ravnotako, kot občina svoje. Na primer pota, ceste, železnice, vode, bolnišnice, šole, kulturne naprave, gospodarska podjetja itd. Vsi srezi ene oblasti volijo poslance za oblastno samoupravno skupščino in sicer vsakih štiri leta 5. oktobra. Ta ima še večji delokrog kot nekdanji deželni zbori z deželnimi odbori, sedaj z oblastnim odborom kot poslovnim organom, ki ga izbere skupščina iz svoje srede. V njen delokrog spadajo n. pr.: javna dela (železnice, ceste, mostovi, luke, kulture in melioracije), zdravstvo, socialna vprašanja, ribolov, lovsko pravo, stavbeni predpisi, tudi gospodarska podjetja in naprave v javno korist (elektrifikacija, vodovodi itd.). Stroški se bodo krili z dokladi na državne davke ter posebnim oblastnim davkom. V treh mesecih se izvrše oblastne volitve.

Tedenske vesti.

Osebna vest. Gospod Ferdinand Merala, sodnik pri okrajnem sodišču v Kočevju, je predstavljen k deželnemu sodišču v Ljubljano. Na njegovo mesto prideta dva sodnika gospoda Dr. Schmidinger in Dr. Šavelj. Dasi kazenski in civilni sodnik pri sodišču, v čigar delokrog spada prebivalstvo, ki ume z navadno prebrisanostjo zasledovati svoje interese, si je umel gospod sodnik Merala pridobiti s svojim objektivnim in pravičnim postopanjem tople simpatije in zaupanje vseh slojev prebivalstva.

V Rinžo je skočil Ivan Berk, vrtnar zdravnik Dr. Röhla v Kočevju. Na ob Rinži stoječe drevo je nabil listek v slovo svojemu gospodarju. Bil je star samec. Kot tak seveda primerno čmerikav in duševno nadložen. Trupla še niso dobili. Bil pa je jako zvest, zanesljiv in marljiv delavec, doma od štajersko-hrvatske meje. N. v m. p.

Skupina pangermanske „Bauernpartei“, ki je del znane „Deutsche Partei im Königreiche SHS“ in katerih matica je švabski „Kulturbund“ v Novem Sadu, si je v soboto dne 29. aprila izvolila svoj odbor in zaupnike za mesto Kočevje. Bila je pičila udeležba. V skupini ni nobenega kmeta, pač pa trije doktorji, dekan, trgovci in kramarji ter par obrtnikov in pisarjev, katerih imena se blišče v prvih vrstah slaboznanih pangermanskih kulturnobojnih društev „Südmark“ in „Schulverein“. Pod krinko „Bauernpartei“ se organizirajo na Kočevskem zadnji Mehikanci iz preživele se pangermanske dobe in teorije, ki se ne morejo prilagoditi novim razmeram. Za predsednika skupine Kočevje je bil izvoljen trgovec Alois Kresse. V vodstvu so poleg katoliškega dekana še protestantje, brezverci itd., le kmeta ni nobenega. Torej pristna kmečka stranka. Zvezd z neba ne bo izklatila.

„Textilia“, velepredilnica in veletkalnica v Kočevju, družba z omejeno zavezo, domače kočevsko podjetje, začne naskoro z obratovanjem. Podjetje bo eno največjih te vrste v Jugoslaviji. Izdelovala bo tudi najfinejše štofe, enake onim najboljšega angleškega izvora. Ob priliki prinesemo popis podjetja.

Glede izhoda Slovenije na morje se je izrekel baje vseslovenski trgovski shod v Celju za progo Klodič-Hrvat, torej proti Musilovi progi. V pojasnilo naj služi, da se glede Klodič-Hrovatove proge doslej le ve, da gre mesto proti zahodu k morju proti vzhodu, da podaljšuje v primeri z Musilovo progo pot do morja celih 60 km in da še doslej ni niti trasirana. Ne pozna se torej niti nje-

nega terena, razun da bo treba visokega nad 1 km dolgega mostu in od 5 do 7 km dolgega tunela, ki bosta po izreku strokovnjakov sama skoro toliko stala kot — cela Musilova proga. Rentabiliteta Musilove proge je strokovno dokazana in cela trasa strokovno in znanstveno preiskana in izdelana. Klodič-Hrovatove pa doslej še nihče ni poskusil niti izračunati. To so dejstva. Izrecno pripominjamo, da smo mi v tem boju neutralni, ker o rešitvi, ali naj se gradi ena ali druga črta, ne bo odločevalo prepiranje po shodih in časopisih, ampak v prvi vrsti — gospodarska stran. Kot je izven dvoma, da je nujno potrebna tudi Klodič-Hrovatova linija kot važna zvezna črta, z močnim lokalnim značajem, tako za poznavalce razmer ni sporno, da tvori najboljšo izhodišče za Slovenijo na morje črta Kočevje-Brod Moravice. Značilno je, da se propagatorji Hrovatove črte ne marajo odzvati vabilu, da bi se o prednostih Musilove črte prepričali na licu mesta.

Vseslovenski trgovski shod se je vršil te dni v Celju. Slovensko trgovstvo se je v zadnjih letih silno povzdignilo. Tako glede duševnega obzorja kot glede podjetnosti in organizacije. Te okoliščine dajo tudi stanu kot takemu živo samozavest. Slovensko trgovstvo vzdržuje svoj lasten „Trgovski list“ ter si je ustanovilo tudi lastno „Trgovsko banko“, ki se zlije v eno s „Slovensko eskomptno banko“. Vodstvo slovenskega gospodarskega in žnjim tudi političnega življenja prehaja polagoma toda od špekulativnih politikov na izbornu organizirano slovensko trgovstvo in industrijo. Ko to izpelje svojo organizacijo na znotraj, ni dvoma, da bo slovensko ozemlje za živo in smotreno to tvorno silo premajhno ter da si bo iskalo izhodišča. To bo vzelo v prvi vrsti smer na morje, v svetovno trgovino. Cilj mora biti: na lastnih ladjah in z lastnimi ljudmi izvažati domače pridelke in izdelke, a na povratku uvažati to, kar potrebuje naš konzum, naša industrija in naša trgovina, ki ob pametni državni gospodarski politiki brez ozira na notranji državni trg tudi ne bo brez zaledja.

Trgovina z valutami.

Zagreb: dolar 260, lire 14:40—14:60.
Zürich: Zagreb 1:80, Milano 27:55, New York 517, Pariz 47:30, Praga 10:05, Budimpešta 0:68, Dunaj 0:06.

Lastnik Konzorcij „Radikal“. Izdajatelj Okrajni Odbor Radikalne Stranke v Kočevju. Odgovorni urednik Vilibald Schubitz.
Tiskarna Jos. Pavliček, Kočevje.

KORANIT

I. JUGOSLOVANSKA TOVARNA ASBESTSKRILJA

oferira v točno dobavo

materijal za kritje streh

iste kakovosti kakor eternit.

Samoprodaja:

Josip Rendeli, Karlovac

Zrinjski trg 23

tovarna za stavbinski materijal, cement in lončenino.

Merkantilna banka Kočevje

izvršuje VSE v bančno stroko spadajoče TRANZAKCIJE, sprejema VLOGE na tekoči račun in na hranilne knjižice, katere **IZPLAČA VSAK ČAS BREZ ODPOVEDI** (rentni in invalidni davek na hranilne vloge plača banka iz lastnih sredstev), sprejema VLOGE NA ODPOVED, katere obrestuje po VIŠJIH obrestnih merah, izvršuje NAKAZILA, IZPLAČILA, VNOVČENJA itd., vnovčuje ČEKE, BANČNE NAKAZNICE itd., kupuje valute in devize **(posebno dolare)** po najvišjih dnevnih cenah.

Direktna zveza z Ameriko.

Uradne ure: vsak delavnik od 9 do 12 in od 3 do 5.

Tisoče ljudi v vseh deželah sveta uporabljajo že 25 let prijetno dišeči

Feller-jev 'Elsafluid'

kot KOSMETIKUM

za nego zob, zobnega mesa, glave, kot dodatek k vodi za umivanje, ker je radi svojega antiseptičnega in čistečega osvežujočega delovanja najboljšega učinka. Ravno tako je priljubljen kot krepko blago delujoče in

vrlo prijetno sredstvo za drgnjenje

hrbta, rok, nog in celega telesa. Je mnogo močnejši in delujoči nego francosko žganje in najboljše sredstvo te vrste. Tisoče priznanja!

Z zamotom in poštnino za vsakega:

3 dvojnate ali 1 specialna steklenica 72 K.

Za prodajalce:

12 dvojnatih ali 4 specialne steklenice . . . 300 K
24 " " 8 " " . . . 570 K
36 " " 12 " " . . . 800 K

poštine prosto na Vašo pošto. Kdor denar naprej pošlje, dobi še popust v naravi.

PRIMOT: Elsa obliž za kurja očesa 8 K in 12 K; Elsa mentolni klinčič 16 K; Elsa posipalni prašek 12 K; pravo Elsa ribje olje 80 K; Elsa voda za usta 48 K; Elsa kolonska voda 60 K; Elsa šumskimiris 60 K; Glicerin 16 K in 60 K; Liso!, Lisoform 48 K; Kineški čaj 4 K; Elsa mrčesni prašek 16 K; strup za podgane in miši 16 K in 20 K.

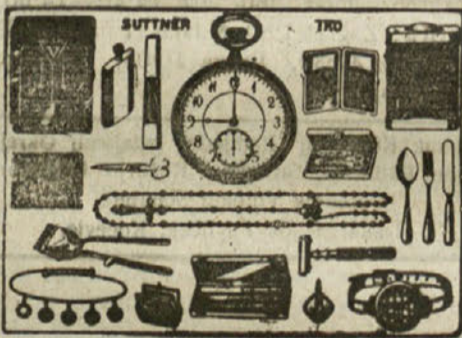
EUGEN V. FELLER, lekarnar

Stubica donja, Elsatrg št. 304, Hrvatsko.

Našli bodete za lastno uporabo in DARILA predmete v zlatu, srebru, nakite, ure, verižice, prstane, uhane, narokvice in krstne spominske obeske, ter od raznih potrebščin

ka! iščete

pri znani firmi SUTTNER po najnižjih dnevnih cenah

nah v najlepšem modernem izdelku. Žlice, nože in vilice, škarje, žepne nože, doze za cigarete in duhan, strojeve za brijanje, nažigače itd. vsebuje sijajni katalog s slikami od

Tvorniške tvrdke H. SUTTNER,

Ljubljana šte. 412.

Samo 1 dinar je treba poslati, ako želite, da se Vam pošlje veliki katalog.

A. BUTINA

trgovina z dež. pridelki na debelo
V KOČEVJU

nudi vse v to svrhu spadajoče predmete po najnižjih konkurenčnih cenah kakor:

pšenična moka vsake vrste
koruzne in pšen. otrobe
koruzna moka
koruzni zdrob
koruza
oves
sol
itd.

Naročila sprejema tudi tvrdka J. Kajfež v Kočevju, Glavni trg.

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavica: 30,000.000 Din. — Rezerva: 15,000.000 Din.

Podružnice:

Celje, Cavtat, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Korčula, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, — — Metkovič, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb. — —

Naslov za brzojave: Jadranska.

Afiliiran zavod:

26-5

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortland Street

New York City.

Kaj?

nudimo Vam v vsaki množini in po najnižji ceni!

pšenično moko vseh vrst
pšenični otrobi
ajdova moka
krmilna moka
koruzna moka
koruzni zdrob
koruzni otrobi
prosenka kaša
oves, rešetan za seme in krmo

konzerve vseh vrst
paradižne konzerve
milo
soda
sveče
sol, nemška
orehi
petrolej (vodenočist)
vžigalice
kremo za čevlje itd.

ješprenj
koruza (suho blago)
sladkor, kocke
sladkor, sipa
kava, surova vseh vrst
kava, pražena
olje, namizno
mast
prekajena slanina, meso
papricirana slanina

P. n. trgovci!

Vaša korist je, da čim cenejše kupite. Predno kje druge kupite, prepričajte se pri

Splošnem

nakupov. društvu

Kočevje, Glavni trg.

Krojačnica F. POTOČNIK

v Angliji in Franciji izprašani koncesijonirani učitelj krojenja
Ljubljana, Šelenburgova ul. 6, I. nadstr.

izdeluje
moške obleke
površnike
žakete
frake
damske kostume
elegantne plašče
francoske
toalette

BOGATI VZORCI ANGLEŠKEGA BLAGA.

Posebni oddelek za obračanje oblek in površnikov - Prenarejanje žaketov in salonskih sukenj. - Izdelava kompletne obleke ali kostume od 800 K dalje.

Dijaštvu in uradništvu znaten popust.

J. KAJFEŽ

Kočevje, Glavni trg 84

trgovina z mešanim blagom

in deželnimi pridelki

priporoča

vse deželne pridelke in specerijsko blago po najnižjih cenah.

Moka št. 00	25.80 K kg	kava sur. najf.	144.— K kg	kanditi	88.— K kg
" " 1	24.80 " "	" la	118.— " "	kromptr	7.— " "
krušna moka	— " "	" la	112.— " "	sol,	12.— " "
koruzna moka	17 " "	" žgana	144.— " "	rožiči, celi	24.— " "
koruza	15.60 " "	riž, najfin	42.— " "	" mleti	32.— " "
koruzni zdrob	19 " "	" la	30.— " "	milo Schicht	30.— " kos
pšenični otrobi	11 " "	" navaden	28.— " "	" Apollo	26.— " "
oves	14 " "	sladna kava	32.— " "	slivovka	80.— " l
sladkor v kock.	70.— " "	cikorija Franck	52.— " "	drožnik	88.— " "
" sipen	60.— " "	" brez znam.	42.— " "	olje la	100.— " "
testenine	36.— " "	sveče	56.— " "		